

Jan Kollár

SLÁVY DCERA

ZPĚV

1.

Z Á L A

*V onom kraji, kde se květorouchá
Zála dolinami rozstřela,
Po nichž někdy silná kráčela
Slovanského noha Miliducha;*

*Sláva, že ji čas a zloba hluchá
Zhanobily, k nebi upěla,
Rada bohů přijdouc zavřela
K její křivdě nakloniti ucha:*

*Přemítáno mnoho o náhradě,
Každý z bohů vroucně rozpráví,
Jeden to a druhý ono radě;*

*V tom cos Lada Milku šepce hezká,
ten aj pannu stvořiv představí,
A snem tichne, žasne, chválu tleská.*

2.

*Nejkrásnější nade všeckv cnosti
Cnost, jenž vlastní cnosti ukrývá,
Pohled, jehož krotkost stydlivá,
Jest jen zradcem větší spanilosti;*

*Srdce, jen mu trůn dej všemožnosti,
Ráje po vši zemi rozsívá,
Rtíky, z nichž se božský ozývá
Rozum v liboplynné výmluvnosti:*

*O, kde svítíš, hvězdo utěšená,
Jsili v skutku, drahý předměte!
Čili jen sen marný zlatých časů?*

*I ne, žije! - žije? líbých hlasů
Struny k chvále její zavzněte,
Aj hle, mně je, mně je, zaslíbena.*

3.

*Stojí lípa na zeleném luze,
Plná starožitnýchb pamětí,
Ku ní, co jen přišlo podletí,
Bývala má nejmilejší chůze;*

*Žele moje, city, tužby, nouze,
Nosil sem jí tajně k odnětí;
Jedenkrát v jejím objetí
Takto zalkám rozželený tuze :*

*„O ty, aspoň ty již, strome zlatý,
Zastiň bolesti a hanobu
Lidu toho, kterému si svatý!“*

Tu dech živý v listí hnedky věje,

*Peň se hne a v božském způsobu
Slávy dcera v rukách mých se směje.*

4.

*Jítli mám světem nejšířejším?
Mámlí státi, čili seděti?
Jen chci cosi, ano věděti,
Co chci, umem nelze denně mdleším;*

*Host si kýsi hnízdo v nejtklivějším
Stláti začal srdce poupěti;
Bode, sladí: mám to trpěti?
Či všem výhost péčem dáti zdejším?*

*Hnedky slzy roním od žele,
Hned jsou líce, oči veselé;
Lkám a plesám zase v dobu krátkou;*

*Poshovte jen, milí přátelé,
A vy mlčte, tváři kyselé,
Nechejte mi bolest tuto sladkou.*

5.

*Aneb zhořte nádra, v plápol ztlete
Jiskrou touto prudce rozžatou,
Aneb zmaťte mysl přepiatou,
Neb již nelze krýti, co mne hněte!.*

*Dítě kojí kvítí, tebe kmete
City vroucí více nematou,
Muži žena, outlých odplatou
Cností, krásný věnec štěstí plete :*

*Láskuliž jen věku mladého
Zvalby hříchem rozum šalbou mámen,
Lásku tuto srdce čistého?*

*Takto toužím v trudné nevoli;
Ano blesk dvou liliových ramen .
Usta zamkne slovem : „Nikoli!“*

6.

*Chtěl sem pěti králův českých trůny,
Bratrů příchod, Vlastu s Libuší;
Chtěl bič boží, kterak do kuší
Střely klásti svoje učil Huny;*

*Tatry zlaté, Tokaj, ticho luny,
Prst se tytýž hrátí pokouší:
Ale klamně vždycky do uší
Mína jen a Mína znějí struny.*

*Sbohem prostým bájky, květy, říše
Psát se jmu, než péro svévolné,
Tahy jiné, jiné ruka píše;*

Ani řeč má s vůlí kráčet neví,

*A co v spolku lidí nevolné
Srdce kryje, kvapný jazyk jeví.*

7.

*Z jara nech tě světí, líbý chládku,
Večer s větve píseň slavíka,
V létě ať se tebe netýka
Perún hněvný, veda s živly hádku;*

*Každou jeseň nech i ze zůstatku,
Roucha tvého zlato vyniká,
V zimě chran tě zhouba všeliká
Strome svatý, lásce na památku:*

*Ží jen, dávný děde, blízkou koje
Oudů i let břímě studničkou,
Aniž ostré pociť vraha zbroje;*

*Nebš ty svědek, když mi ona troje,
Slova první všepla hubičkou:
Věčně! věčně! věčně srdce moje!*

8.

*Krásný jest zvuk, který vchovaly
Venku ruky samé přírody,
Mněl bys, že se z křovin hospody
Vlaských mistrů, chrámy z lesů staly;*

*Krásnější ten, jemuž muzy daly
V lidských oustech již i svobody,
Kde se smysl v zpěvu lahody
Míchá, aby sluch i duši jaly:*

*Ale znám zvuk jeden tichý, krátký,
Než tak plný, pronikavý, sladký,
Že vše jiné v něm se spojují;*

*Slyším, slyším ho hle líbě znící,
Když si řeknou srdce milující
Prvníkráté: „že se milují” .*

9.

*Není to zem, ani nebe zcela,
Co se z tváří její vyskytá,
Svatost je to, v kráse zavítá,
Duše božskáa , v outlé cloně těla;*

*Hned mře láskou, hned zas jakby chtěla
Vzhůru letnout, city zamítá,
Do ruk běží, aj v blesk rozlité –
Světy hvězd jí plynou vůkol čela :*

*Ba si, tuším, všudypřítomnosti
Ode bohů samých půjčila,
An mi vždy tkví v očích, v obraznosti;*

*O rci předce, družko rozmilá!
Jsili trupel, ať si trudu spořím,
Čili anděl, ať se tobě kořím.*

10.

*Těžko zříti, věřím, když se v kráasy
Zlaté na Tatrách den obléká,
Um se tu v cit, tělo člověka
V peruť mění, na ach! Jeho hlasy;*

*Mutno srdci, když mrak slunce hasí
A hrom láme dřeva stověká,
Strašno, kdy rty Etna rozsmeká,
Lká zem, bledne měsíc hvězdovlasý.*

*Předce toto všecko snadno snesu,
Ale pohled její nevinný,
Tohoť nelze, leč se celý třesu;*

*Pohled její! Ó mlč nyní, vtipe,
Srdce mluv, jak jeden jediný
Střely, světy, bohy do mne sype.*

11.

*Snadno bylo volit' Parisovi
Jednu ze tří v řecké pustině,
Když mu různem stály bohyně,*

Ozvlášťené krásou, mocí, slovy;

*Oči lehko snesou, když se nový
Pořád za darem dar vyvine,
Zniklý v srdci druhým pomine
Oučinek, an čas i místo hoví:*

*Ale komu dáno směle zříti
Tam, kde v těsném blesku směšic
Všech krás duše, těla vůkol svítí?*

*Já si oči rukou musím krýti,
Anť se v jedné ona trojice
Bohyň, jedním rázem na mne řítí.*

12.

*Maluj obraz, jenž se září hravou
Na anjela strojí změnití,
Duši jeho téměř spatřiti
Přes jasnotu těla pronikavou;*

*Oko musí , k nebi víru zdravou,
K zemi lásku čistou svítiti,
Avšak nesmí čelo zůřiti,
Na hubinku sladce usmívavou:*

*Dva se věnce viňtež vůkol vlasů,
V kterých, jako barvy duhové,
Kvítky chvějí věků všech a pásů:*

*Ale všemu tomu vdechni ženství
Slovanského tahu kouzlové,
Máš Ji, aspoň v chudém podobenství.*

13.

*Růži rovně, když se na úsvitě
Lásky dříve z rosy napije,
Pak svůj slunci šarlat rozvíje,
Tak je k zření ono krásné dítě;*

*Jmění vlastních, nimiž v bolné síť
Srdce lapá, sama nečije,
Před lím ruky vinné umyje
V nevinnosti, koho raní lítě:*

*Bezvědomě, v citech samostatných,
Jako sama krása působí,
Nechce chatry křiků neposvátných:*

*Žel jen, že čas nad vší zemskou smělý
Krásou panství sobě osobí.
Trhej růži, přijdou slunce střely.*

14.

*Nezná srdce, kdy a kde a jací
Živlové chtějí jeho oupadu,
v tisíce se, ve svém ouřadu*

Milek svodný, oblud přebroací.

*Prška ztichla; líbě žvaví ptáci
K procházce nás vyzvou do sadu:
Ana se mi z ruky k pozadu
Vykradne a stromem zatrmací.*

*Huj! tu přival, střely, hromy na mne,
Hasím vůkol plamen hořící,
Jenž se řine z každé krupě klamné:*

*Ona v outěk, v houšti, kde se skryla,
Chopím k trestu krásnou hříšnici,
Avšak křivdu sladce zaplatila.*

15.

*Příroda se ze všech živlů všudy
Kvítek jala stvořit nesvadlý,
V němž se v sličné změně zrcadlí
Nebe, země, hvězd a slunce proudy;*

*Než um Pallas, Lada sladké pudy
Místo vůně po něm rozkládly;
Kupid s Milkem lístky pokradlí,
Točíce z nich tři dny každé oudy:*

*A vše tyto bohů větších dary
Okouzlily v děky nevinně
Stříbrem hlasu, hnutí lehkých čáry;*

*Kdo ji uzří, stane, sám se ptaje:
Jakž pak přece tato bohyně
Z řeckých hájů přišla v naše kraje?*

16.

*Divil sem se někdy, jakby k boji
krása rozlítla ramena,
Světy dva tam jedna Helena
Azii, Evropu, shnala k Troji;*

*Slečna kyne: rytíř kříž a zbroji
Chápá : adé - krásná Božena!”
Přijde: „Hrob náš! křivda pomštěna!
Deset soků leží na souboji!”*

*Teď znám, po čems polem, mořem túžil,
Menelae, pročs dlel Priame;
Zač si, hochu švárný, dobrodružil;*

*Jen to neznám, či sám ještě lhavý
Perún deštěm krásu neklame,
Nač tvář tato na zemi se baví?*

17.

*Někdy dvanácte rtů holubice
Jedna k jazykům sto rozžala,
Našim hříšným věkům přestala*

Přízeň boží dávat' divů více;

*Dvě se vznesly ke mně, v jedné díce
Řeči jen znějž její pochvala,
K peánům si křídel žádala
Tužba, ousta hasly, začít' chtěce:*

*Plností se vnitřek puknout' míní,
Ano citům příkrou, mezera
Ode srdce ke rtům, cestu činí;*

*Než hle tak se pomstí nevěra!
Jeden předmět, hoden Homera,
Srdce vzývá, slovo tuším stíní.*

18.

*Mne již berla náměstníků chánských,
Ani Harem jejich netěší,
Nedbám, kolik ročně z peleší
Světů dává rudy Tatra banských;*

*Aniž se ptám, jakou z břehů manských
Loupež veze koráb nejtěžší,
Aneb kolik drábů vyhřeší
Hejsek, by noc v schůzkách strávil panských:*

*Aniž více vyzvědati mílo,
Kde se slavných chová k vidění
Fidiasů, Rafaelů dílo;*

*Já mám v rukou Peru, Vlachy, Řecko,
Král sem bez vojsk, boháč bez jmění:
Mně dal osud v jedné věci všecko.*

19.

*Nechat' jiná šperky zlaté nosí,
Tkanic šust a vonné kadidla,
Na svou tváři vodky, ličidla,
Na svou hlavu klade pávy, pštrovy;*

*Ta nech Paríž nebo Londýn prosí,
By slal krojů nových pravidla,
Při níž Milku v ruce kružidla,
An ji tvořil, pohýbaly losy:*

*Ať to, kde je chyba vynahradí
Kupec perlou, čepcem švadlena,
Kde zbyť, škrňinka vtipná pozahladí:*

*Já se kochám, jak si zrostla, v tobě,
Mně se líbí krása rozená,
Aneb, kde jsou v shodné míře, obě.*

20.

*Sláva krásou líbé řeči Polku,
Vděkem ozdobila Serbinku,
Slováčky pak (naši rodinku)*

Zpěvem úst a srdcem bez okolku;

*V Rusku panství, v Českou skryla holku
Smělost k hrdinskému účinku,
Ale každou krás těch květinu
Ještě v celém chtěla míti spolku:*

*Káže tedy, aby podle směru
Spojil Milek, jelí kochánek,
Ony částky v jednu Slávy dceru;*

*Proto se tu, jako v moři řeky,
Divně spolu, všechněch Slovanek,
Objímají cnosti, krásy, vděky.*

21.

*Nikdy takým záře šarlatová
Východ nejasnila plamenem,
Jaký v tomto zraku spářeném
Blesk a oheň Lada vždycky chová;*

*Nikdy takým štětka jara nová
Růže nebarvila červenem,
Jako v obličejí vznešeném
Rdí se tuto květobrána rtová:*

*Aniž bylo pružnatější zlato
V luku Svatopluka tětivy,
Niž svět ztřásl; jako náruč tato;*

*A co bájka vymyšlená říká,
Ejhle, tu je skutek pravdivý:
Noha, jenž se sotva země týká.*

22.

*Jakby všechny cnosti vůkol stály,
Když ji ruka boží tvořila,
Ta puk duše v růži nosila;
Ta zpěv, ta ples vedla, jiné hrály;*

*Stroj spal ještě, jen se rtíky smály,
Houfem běží chasa spanilá,
by veň dar svůj každá vložila.
Cnosti ušly: tvor vstal dokonalý:*

*Tak vše při ní outlé, čisté, lehké,
Tak vše je stydu opona,
Že to nelze vypsát' ruce křehké;*

*Ve tmě tak z ní line oslona,
Ba i ve dne, jestli při ní sedím,
Raděj v slunce než jí ve tvář hledím.*

*Aj zde leží zem ta, před okem mým smutně slzícím,
Někdy kolébka, nyní národu mého rakev.
Stůj noho! posvátné místa jsou, kamkoli kráčíš,
K obloze, Tatry synu, vznes se vyvýše pohled.
Neb raději k velikému přiviň tomu tam se dubisku,
Jenž vzdoruje zhoubným až dosaváde časům.
Však horší je času vzteklosti člověk, jenž berlu železnou
V těchto krajích na tvou, Slávie, šíji chopil.
Horší nežli divé války, hromu, ohně divější,
Zaslepenec, na své když zlobu plémě kydá.
O věkové dávní, jako noc vůkol mne ležící,
O krajino všeliké slávy i hanby plná!
Od Labe zrádného k rovinám až Visly nevěrné,
Od Dunaje k hltavým Baltu celého pěnám:
Krásnohlasý zmužilých Slovanů kde se někdy ozýval,
Aj oněměl již, byv k ourazu zášti, jazyk.
A kdo se loupeže té, volající vzhůru, dopustil?
Kdo zhanobil v jednom národu lidstvo celé?
Zardi se, závistná Teutonie, sousedo Slávy,
Tvé vin těchto počet spáchaly někdy ruky,
Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážití každou,
Ten, kdo do pout jímá otroky, sám je otrok.*

*Nechť ruky, nechby jazyk v okuje své vázal otrocké,
Jedno to, neb nezná šetřiti práva jiných.
Ten, kdo trůny bořil, lidskou krev darmo vyléval,
Po světě nešťastnou války pochodni nosil:
Ten porobu slušnou, buď Got, buď Skýta zasloužil;
Ne kdo divé chválil příkladem ordě pokoj.
Kde ste se octly, milé zde bydlivších národy Slávů,*

Národy, jenž Pomoří tam, tuto Zálu pily?S
orbů větve tiché, Obodritské říše praporce,
Kde vnukové Vilců, kde ste potomci Ukrů?
Na pravo šíře hledím, na levo zrak bystře otáčím,
Než mé darmo oko v Slávii Slávu hledá.
Rci strome, chráme jejich rostlý, pode nímž se obětné
Dávnověkým tehdáž pálily žertvy bohům:
Kde jsou národové ti, jejich kde knížata, města ?
Jenž první v severu vzkřísili tomto život?
Jedni učíce chudou Evropu plachty a vesla chystati
a k bohatým přes moře vesti břehům,
Kov tu jiní ze hlubin skvoucí vykopávali rudných,
Více ku poctě bohům nežli ku zisku lidem.
Tam ti neourodné rolníku ukázali rádlém,
By klas neslo zlatý, brázditi lůno země.
Lípy oni, svěcený Slovanům strom, vedle pokojných
cest sadili,
chládek by stlaly vůkol i čich.
Města syny stavěti, květné v nich vesti kupectví
Muž cvičil, a mlad' svou tkávati plátno ženy.

PŘEDZPĚV

23.

*Sotvy že se smělší opováží
Cit jen hnouti v její blízkosti,
Týmž, co plamen valí do kostí,
Zřením, zemskost celou k prachu sráží;*

*Zřídka přízní, vždy jen slibem blaží,
Vnady je v roucho vážnosti,
Jakby tábor s nebes výsostí
Strašnou vůkol oblehl ji stráží:*

*Mně cnost kvete, kde sem lásku rozsel,
V Cypru Vestě obět plamení,
V tváři Milka přišel vyšší posel;*

*Takto láska předčí sama sebe,
Mění vášeň v čisté tušení,
Kdo zem hledá, dá mu, jak mně, nebe.*

24.

*Ze všech synů, co jich koli vládný
Apoll k ledné poslal stěžeji,
Nejímá me srdce silněji,
Jako onen soused Hekly,žádný;
Byť vůz Kairbrův, byť únos zrádný,*

*Aneb Fingalovu trofeji,
Stavěl karny, aneb raději
Kryl svou lyru v bouř a oblak vнадný:*

*Plnost krásy, tužba, lásky rána
Srdce téměř citem rozčesly,
Kolikrát sem čítal Osiána;*

*Dnes mi ale zpěvy tyto krásné
Báseň v sobě od ní donesly,
Při níž sláva Barda toho hasne.*

25.

*Vy, kdo vyšších ke s uměleckým
Dílům ideálů hledáte,
Severu se křivě rouháte,
Stranným hovíc okem luhům řeckým;*

*Bud' se novým, bud' se starosvětským
Krásy vzorem radše kocháte,
Sem svá zření různá obraťte,
Tato jedna všecko bude všeckým:*

*Lidskost s božstvím, cnost a lásky plamen,
Ušlechtilost tuto najdete,
Jaké nezná medičejský kámen;*

*I mých znojů učijete tudy,
K vinám pera mého řeknete:
Velkáť to tíž pro tak slabé údy!*

26.

*Tenby vtípu zradil ochabělost,
Já bych dílo začal daremné,
Kdyby někdo žádal odemne,
Abych částky líčil a ne celost;*

*K nemožnostem ať se netře smělost;
Světlo slunce jestiť příjemné,
Ale zraky tomu rozemne,
Kdo chce patřit přímo v jeho skvělost:*

*Tak též i tu: jdeli oko blíže,
Málo vidí z darů velikých,
Neb duch křehne, slova zmatek víže;*

*To však zřejmo již i z dalekosti,
Žetě celá živé všelikých
Pantheon krás, umu a vší cnosti.*

27.

*Ještě spí! O ticho srdce hlasné,
Ticho, kroky, mlčte ptáčkové,
A vy síně této duchové
Leťte k horám, zhaste slunko včasné;*

*Hřích by tu byl nedbat' doby krásné,
Nevděk, minout' štěstí hotové;
Vůle, nedli, polib růžové
Krotce rtíky, polib celo jasné:*

*Sotvy že se blíží ruka třesná
S tváří odkrýt' clony hedvábné,
Anť se v pěkném schytí hněvu ze sna;*

*Tři sta blesků na vše strany sláno,
Uzří smělce, oči půvabné
Sklopí, krotne, šepie: "dobré ráno".*

28.

*Nejen ona růžokvětná líčka,
Rtové k políbem spiknutí,
I vaz pyšný, hrdlo labutí,
Sřstná zlatých vlásků po něm hříčka;*

*Čelo slunné, klidný oblouk víčka,
Očí přísných vábné kynutí,
Lkavý ousměch, tejna vzdychnutí,
I slov nemá sladkých polovička:*

*Vše mé k bojům srdce bádá chybným,
Tisíc, zloboh Milek, spojuje,
Nástrah klamem navnazených slibným;*

*Ona sama učí ujít' želu,
Kolikráte tělo bojuje
Proti duchu, a duch proti tělu.*

29.

*Pěkná bývá cnost i v rouchu sprostém,
Kde tvář s duší stojí v odporu;
Avšak třikrát hodna pozoru,
Kde se krása přísestřila k cnostem;*

*Žádné tato, ona proti zlostem
Sama v sobě již má podporu,
Ona k jedné, tato pokoru
K dvěma musí nésti vysokostem:*

*Zde Bůh spolu zbroj i zbraň i kluzké
V srdce jedno vložil bojiště:
Díli boj, - o mlčte, prsy uzké!*

*Váháli ta, tím již zajasila
Svaté nevinnosti ohniště:
Tato tím již téměř zvítězila.*

30.

*Oči, oči modré, milostivé,
O vy perly v květu rozvitém,
V nichž se zem i nebe s blankytem
Jako v řece svítí zrcadlivé;*

*Vyznám, ze jen u vás, školy živé,
Cnost sem spatřil v blesku věčitém;
Nač ste ale přitom podkrytem*

Vlily do mne tyto jedy Istivé?

*Nač mi zhoubce první vaše zření
Do dna srdce mého vhnízdlilo,
Který střelou smrtnou život plení;*

*Avšak hodno výhost dáti zemi,
Komu při pohřebu svítilo
Takovými nebe pochodněmi.*

31.

*Pravdivé jest ono přísnotvárné
Starých věků i dnes vyrčení:
Že je krása, zboží, umění,
Ano všecko pode sluncem marné;*

*Však bych jedno z nauky té kárné
Vyňal vedlé svého citění,
Tak jest božské jeho vzezření,
Tak jest milé, vděčné, čisté, zdárné:*

*Krásu míním, tuto dceru boží,
Když si, nebe na čas nechavši,
Zemské roucho, jako panna, složí;*

*Nemůž tato, jak ty, zpráchnivěti,
Nýbrž bytů zdejších poznavši,
Zpátkem zase, odkud přišla, letí.*

32.

*Neuctí tě žádná v světě jména,
Nedosáhne důvtip básníře,
Rytce nástroj, kytka malíře
Z ruky tvorné padne zapýřená;*

*Já jen cit mám, duše vyvolená,
Zpěv můj platí dluhy v nemíře,
Stud mi ousta víže u víře,ue,
Že tam budeš žalmy kůrů ctěna:*

*Avšak kdyby zvláštním někdo nadal
Tužbu srdce mého jazykem,
S nimi bych i tu již horliť žádal;*

*Než i takby slovo na rtech dlelo,
Comá volit' v zbytku tolikém:
Cnost či krásu, ducha čili tělo.*

33.

*Všecko, co jen koli nahromadil
Zlého na náš národ svobodný,
Bud' čas, aneb osud nehodný,
Bud'že soused, neb syn jenž ho zradil;*

*Tatar, Maďar a ten, který zhladil
Půl sám z něho, Němec podvodný;
Všecko toto Milek lahodný
V této jedné hojně vynahradil :*

*A že není divem, na kterýby
I řeč cizí měla patřiti,
Nejsou její, ale naše chyby;*

*Totížto, že Slovan skoupozvuký
Nezná, jako jiní, troubiti
S každou věcí lermo hned a hluky.*

34.

*Vy pstré louky a vy hustým nízká
Křovím lemovaná oudolí,
Vpleťte krásy ve své okolí,
Které na vás oko její blýská;*

*Potok jasna, barvy nechať získá
Květ a zrůstu hrdé topolí,
I pták sladčeji ať hlaholí,
Pastýř a žnec radostněji výská:*

*Větry, vějte voňavěji lesem,
Zmnožte hry svých duchů, jeskyně,
Pahrbkové, poskakujte plesem;*

*Nebo obraz takového rámu,
Jak sám jest, a jaká bohyně
Takového zasloužila chrámu.*

35.

*By se Homer, a ten jehož Muzy
Řecké mlád'ky pěly, navrátil,
I ten, který barvy potratil
Při Kampaspě, Apelles a druzi;*

*Onen básníř, který zpěvem hrůzy,
Nimiž Dido mřela, ošatil,
Až tam k tomu, jehož zachvátil
Pohled Laury a hnal do Vokluzy;*

*I náš Záboj, a ten, který hýbal
Varytem svým hrady královské,
Neb kde koho Apoll ještě líbal;*

*Všickni by se, spolek učiníce,
Dílo toto bohů mistrovske
Slavit' jali, jiných nechajíce.*

36.

*Odkud snesl látku všecku Milek
K slití outlé této ručičky?
Mínu k článkům, k měkké teničky
Hedbáv pleti, k loktům sněhu bílek?*

*Odkud červec k bludným tokům žilek?
Z kterých korun ony perličky
K pěti nehtům? a kde tkaničky,
Nimiž spojil vtipně každý dílek?*

*O! co rámě, nímž se skvěla Leda,
Proti níl, neb kterým Angelo
K řeckým mistrům přilstíti se hledá;*

*Spi jen tíše, sladká ukrutnice,
Coby ti již mroucí prospělo
Srdce raniť, na němž ležíš, více?*

37.

*Nejen že je kmene slovanského
Kvítek opravdový, spanilý,
Jemuž ni Sas, ni Frank zavilý
Nevzal ještě rázu národního;*

*Ach, tu mnohý štěstí ctíti svého
Nezná, Slávie syn zbloudilý,
Hanbou za řeč a rod zmužilý
Dlouže tresty Boha hněvivého:*

*Srdce čisté jako perla rosy
Skryl v div tento rozum anjelský,
V tvář, a v oči nestihlého cosi;*

*Co jen nebe výborného znalo:
S krásou šperků spolek přátelský
Slavný národ i řeč, vše jí dalo.*

38.

*Mnoho tisíc roků různé boje
Mátly mysl světu celému:
Starý čas lál času novému,
Nový se smál z předků chyb a kroje;*

*Sever pravdu, východ krásy svoje
Nadvrhoval jeden druhému;
Země proti nebi svatému,
Nebe vedlo proti zemi zbroje:*

*Dary v lidstvu křivou měly míru,
Té chuť, smysl a vtíp milostný,
Této straně daly cit a víru;*

*Aby svary živlů uspokojil,
V tomto tvorů, smírce litostný,
Dary světů všech a časů spojil.*

39.

*Uzřev ondy měsíc plnoskvoucí
Nade chludem vrchu vzchoditi,
Zdálo se mi jakby svítiti
Obličej tvůj byl tam viděl žhoucí;*

*Počnu, během rychlým k němu jdoucí,
Slova jako k tobě mluvíti,
Ano z mého bludu strojiti
Smích si slyším hory k nebi pnoucí:*

*V studu hněvném srdce k hvězdám lkalo
Posměch učiněný s křivdami,
Za odpověď toto se mu dalo;*

*Zdali neznáš, že nám nebe vzalo
Nejjasnější mezi sestrami
A ji Slávě ku ozdobě slalo?*

40.

*Jiní snadno vyvýšiti znají
V básněch velkých malé předměty
Krásnější jsou jejich klevety
Nežli skutek, který v oku mají;*

*Naopak své chytré žerty hrají
Muzy s ducha mého výlety,
Bohyni mi slaly v oustřety,
Ano zvuky skoupý jazyk tají:*

*Ba i co se z něho někdy krade,
Nemá díla mého pochvaly,
Ona sama v ousta mi to klade;*

*Přece nelze k jiným věcem tužba,
Bud'! by aspoň jiní poznali,
Jak mi sladká v světě dána služba.*

41.

*Při pohledě, jehož vážnou zpouřu
Milost líbě krotí pochlebná,
Tvář ji proměňuje velebná
Jakby dnes jen sletla s nebes kůrů;*

*Při postavě, pyšně pnící vzhůru,
Oudů blesk a hnutí ohebná
V stavu krásou všechněch hudebná
Unaviti ousta Trubadůrů:*

*V ten čas, kdybys klekna ucty platil
Skroušnou cnostem jejím poklonou,
Úmorby tě v náruč její sklátil;*

*Zde, by různých poloučily stránek,
Lada v jednom těle s Madonou
Svorný sobě udělaly stánek.*

42.

*Darmo lidská peruť za výborem
Tímto tvorů božských poletí,
K jehož tváři mnohá století
Shromážděly krásasu sličných forem;*

*Jak tu horlí jeden s druhým vzorem,
Jak duch viní těla odětí,
Kde však nebe, velkou obětí,
Učí, coby se vším mohlo zborem:*

*Protož co já smělec koli tanu
V básněch krásu její slavících,
Jest jen krůpějička z oceanu;*

*Avšak coby Tibru, Temži, Dnistru
Zníti mělo v řečech tisících,
To zní aspoň v jedné, Labi, Istru.*

43.

*Na rtech těchto, srdce tvého prahu,
V oči tyto, květy duše tvé,
Skládám sliby věčné lásky své,
Míno! Míno! mejž je za přísahu;*

*“Svět je času poddán, všeho vrahu,
Nás čas tam, kde času není, zve,
I já sem tvá, věř mi, tam i zde,
Slyš to, nebe a hvězd krásný tahu!”*

*“K vám se na oblaku tomto vznáším,
Osud sem a sám vás lituji:
Pokoj slibům, než boj svazkům vaším!*

*Nelze jináč, tě tam, tě tam zplaším,
Až vás, kdy a kde, to zmlčuji,
Jednou asnad sloučím k spolům blažším.*

44.

*Tak teď prostě, a tak jemně stojí,
Ach, tak krotce a tak vznešeně,
Plná ohně, a tak studeně,
Tak je smělá, tak se cosi bojí;*

*T ak mře želem, tak se k smíchu strojí,
Jasným okem tak zří zmateně,
Tak chce mnoho, touží skroušeně,
Tak nic nechce při vši tužbě svojí:*

*Aj hle, modla k tomu hotová,
Jak zle, kde dva bohové se sváří,
Třetí mezi nimi hospodáří;*

*Leť tam k Tibru s lístkem holubátka,
Řka by hned sem přišel Canova,
A vzal s sebou mramor, perlík, dlátka.*

45.

(Jeden duch s holým mečem)

*„Ode Babigory v tomto rouše stínu
Vlast mne s heslem k tobě posílá,
Slyš, by sokyní dél nebyla:
Miluješli vlast svou více, čili Mínu?“*

(Druhý duch s lukem nataženým)

*„A já z tam těch břehů, tobě známých, plynu,
Tři dni šíp ten matka ostříla,
Mluv, neb chce, by jednou zkusila:
Miluješli vlast svou více, čili Mínu?“*

*Půlnoc bije. Já se z lůžka tíše vztáhnu,
Stana před ně různým svědomím,
Meč tam, tu šíp, vlast tam, tu má přítelkyně;*

*Mlčím, váham: rázem rukou v nádra sáhnu,
Srdce vyrvu, na dvě rozlomím:
Na, řku, jednu vlasti půlku, druhou Míně.*

46.

*Měj se dobře, Míno! Ach, již kyne
Zítřek kvapně příšlý k rozchodu,
Tam již odsud musím k národu,
Kde se Neptun Bakchu k nohoum vine;*

*Zde máš srdce, které v lásce plyne,
V lásce vroucí, prázdné podvodu,
Mějž ho, věno outlé, k důvodu,
Že má věrnost nikdy nezahyne:*

*Mysli na mne, aspoň když se růží
Zápach v této stinné besídce
Při měsíčku s city tvými sdruží;*

Srdce pak to, buď se věčně skryje,

*Buď se zastkví kráasná dennice,
Slovanům a Tobě ať jen bije.*

47.

*Kam ste zmizli ušlechtílí snové,
Sladké klamy, zdání přebhlaha?
Které kruté ruky odvaha
Vzkřísila mne k této hrůze dnové;*

*“Pryč, pryč odtud!” - heslo shůry slove,
Osud lásku v boji přemáhá,
Nade branou ráje napřáhá
Meč svůj Cherub - s Bohem houště, křové!*

*Tajte, břehy, louky, stezky, kříčky,
Tajte světu, jež sme soukromě V
Vedli u vás vzdechy, mluvy, hříčky;*

*Přijdeli však hoch sem v štěstí zrazen,
Nech čte nápis tento na stromě:
“Já sem z ráje musel, viny prázen.”*

48.

*Doba bije; člun již stojí v brodu,
Veslo k spěchu zove nezbedné,
Strach mne jímá, líce obledne,
Jestě chvílku, volám, ku rozchodu;*

Nohy rychlé znaly času škodu;

*Rozvlasená oknem vyhlédne,
V náruč letí, v hrůze bezedné
Slzou zmáčen každý stupeň schodu :*

*To máa láska, že čím hoří výše,
Jazyk služby dlužné nekoná,
Upí jenom, lká a nyje tíše;*

*Zlíbám celou : padne opona!
Jmu se co stín, došed Charona:
Nu vez tedy v ony stínů říše.*

49.

*Žehnám vás již, lásky kraje zlaté,
Zahrady a pole květnatá,
I vás, stromu toho bůžata,
Co slib i žert náš i slzy znáte;*

*I vy, hájky, ať se dobře máte,
Břehy, kře a věštná doupata,
Kvělte vy s ní, zřídla mechatá,
A vy hory, věže, chrámy svaté!*

*Žehnám i vás stíny cest mých tejné,
I vás louky, po nichž chodily
Vstříc mi její nožky květosejné!*

*Chraňte klénot tento v prostřed sebe,
Dokud cíl ten, co nám složily
Zrádné losy, změni dobré nebe.*

50.

*Ještě ční ten domek! Políbení
Buď i tobě sláno k posledu,
A již rychle, nohy, ku předu,
Skrejte očím toho těžké zření*

*O! vy místa, plná potěšení,
Již se věčně s vámi rozvedu;
Ještě okamžení k pohledu -
U kraj lesa, ach již domku není!*

*Nehleď zpátkem, ven, ven z tváří rovin,
Ohlušte mne zvukem, ptáčkové,
Hory hučte, větry dujte z křovin!*

*Již se sberu, jako sluší muže,
Ale které srdce surové
Ještě jeden pohled hanit může?*

ZPĚV

II

L A B E

51.

*Ozvětež se nářkem hory, doly,
Zavzni žel můj šíře široce,
Ode Rejnu až tam k zátoce,
Kterou Dunaj dělí na dvě poly;*

*Ode Tater kvěl ho onen holý
Chlumec, Čechů statných původce;
Moře, ostrov zalkej hluboce,
Na nichž láska měla chrámy, školy:*

*Z krajů, v kterých lásky zmizly práva,
Beř se k pouštěm oněch divochů,
Kde víc srdce řídí, nežli hlava;*

*Pouč mladých, kteří ještě posud
Beze strasti žili, jinochů:
Že je lásky mnohem větší osud.*

52.

*Srdce, co chceš? "Tam, tam v onu moře
Zřítiti se modrou hlubinu,
Tam se za hvězdami rozplynu
Z tluků těchto nové světy tvoře;*

*Vlast aj v necti, lásku hněte hoře,
Tam se na vřdy odsud vyšinu,
Jednou vlast a druhou obvinu
Rukou družku, zemi patou zboře."*

*Tíse, tíše, vrať se do koleje,
Skutečnosti, tvorče vlastní strasti!
Upěj a kry světu nářeky;*

*Ach tě tušún i tam v snářské slasti
Tvůj by mořil živel na věky:
Trud a žel a tužba bez naděje.*

53.

*Pakli nové rady nebe nedá,
Zoufám lásce věrné k posměchu,
Kdo dal bolest, béře outěchu,
Tužba žije, po naději běda!*

*Brzo skryla den můj bouře sedá,
Na půl cestě stojím bez dechu,
Jako plavec vedle pelechu
Charybdy a kruté Scylly bředa:*

*Komu přál, teď tomu osud žehře,
Zmizlo krátké štěstí divadlo,
Ach, jak lépe zemřít bylo ve hře;*

*Dobrou noc! Mně slunce zapadlo:
Zefyrečky, aspoň vy, když zblednu,
Neste popel můj tam v urnu jednu.*

54.

*Lásko! lásko! o ty sladký klame,
O, ty číše slasti nejvyšší,
Kde se duše s duší pomísí,
V citu jednom zem i nebe máme;*

*O kýž vnad tvých rychle užít známe
Skryti světu v houšti nejtišší,
Dřív než vicher zhoubný přispíší,
Který, jak mně, loď i veslo zláme:*

*Kde si, kde si, sestro bohu věčných,
Hosti srdci mému nevěrný,
Dítě kvítků, dárce bolů vděčných?*

*Já sem darmo k portu tvému spěchal,
Anťmi zkvetlou, orkán severný,
Růži vyrval, trny ostré nechal.*

55.

*Není bolest zrádné lásky pouhá,
Co mé nářky smutné žalují;
Dvě mne střely spolu sužují,
A to jedna horší nežli druhá;*

*Kam jdou nohy, na století dlouhá
Neštěstí a hanby vstupují
Toho lidu, s nímž mne spojují
Krev a řeč a zvyků vazba tuhá:*

*Srdce Milek, cesta trápí oko,
Stíny zmařeného národu
Lezti vida šíře, přeširoko;*

*Ani k nebi obracejí prosbu,
K bratrům mimojducím nehodu,
A těm, co je do ní vrhli, hrozbu.*

56.

*Ku barbarům rodu avarského
Přišli jednou trojí poslové,
Cytary se k hudbě hotové
Chvěly s jejich plece vysokého;*

*“Kdo ste?” Chán k ním pyšně s trůnu svého,
Kde jsou vaše vojska, mečové?
Pane, řeknou, my sme Slávové
Ode krajín moře baltického:*

*Vojnu sotvy podle jména známe,
Darmo žádáš od nás pomoci,
My jen hru a zpěvy doma máme;*

*Hrali před ním, hrali přelíbezně;
Tyran na odměnu: "otroci!
Vlechte do zajetí tyto vězně."*

57.

*Pozdravení neste poslů čtvero
Pánům vůkol po všech vesnicích,
Řkouce: že je zítra v Lužicích
K slavným hodům čeká, hrabě Gero;*

*Slovanů mi zovte třidcater
Kteří žijí se mnou v různicích,
By sme při smířlivých sklenicích
Hrali, pokud přijde noci šero:*

*Jitro svitne: hrad se celý hostmi,
Hned i turnaj ořmi, namnožil,
Strávil se den rytířskyml cnostmi;*

*Večer, když se dokonaly kvasy,
Zrádce hostům svojim předložil
Hlavy našich knížat, na pospasy.*

58.

*Kam se medle zástup tento shání?
To jde všecko k zřídům Karlovým;
Vy též tuším?“ – a nač, odpovím;
“Ejhle, k zpěvům slavné [Catalani].“*

*V pravo slečny sedí, v levo páni,
Síň se zlatí hmotem gazovým,
Vyjde v prostřed s věncem bobkovým
Začne, všechněch oči, uši na ni:*

*Lustry hasnou, stanou vřítí vary,
Dámy mdlejí, Gabrielky, Mary
Palmy shůry na ni metají;*

*I já tleskám, avšak se mi zívá.
Co to? dím, a Mentor podtají:
Mína z srdce, tato z měšce zpívá.*

59.

*Jaktě vítat, slzou, čili zpěvem?
Jako matku, či jak macechu?
Země, plna cti i posměchů,
Slavná přízní bohů jako hněvem;*

*Hrady tvé se sov a plazů chlívem,
Kraje pastvou staly Nečechů:
Lev ti silný slouží za věchu,
Smrt a mdloba vězí pod oděvem:*

*Tecte mutné slzy do Vltavy
Jako déšť a blesky z oblaků,
Nesouc heslo toto bratrům Slávy;*

*Nechte svár, co hrob již vlasti vyryl,
Slyšte národ, ne křik Feaků,
Váš je Hus i Nepomuk i Cyril.*

60.

*Cestu konám, měst a silnic hluky
Lásku dusím, Muzu zaháním,
Smíchem ve dne, v noci žehráním
(Žluči skoupá!) krotím srdce muky;*

*Sám být nesmím, city ona, zvuky
Tato vnuká, co se odstráním,
Lesy panny mněje, makáním
Mínu hledám, a jsou jedle, buky:*

*Tak je všecko ve mně v odporu:
Skrývám se sám, i sám hledám sebe,
Led jsou líce, oheň žíly střebe;*

*V duši hřímá, čelo klidem jasním,
Jiní naschvál, já jen na vzdoru,
Jiní v chyžkách a já cestou básním.*

61.

*Jako plavec radostivě tleská
K břehům vůni odtad nesoucím,
Kde se Východ rouchem kvetoucím
Bájek šatí, co choť kmentem hezká;*

*Tak mým sladce rozkoš mnohobleská
Srdcem proletěla třesoucím,
Když se hlas tvůj, uchem žádoucím,
Slyšel opět milá řeči česká:*

*Třikrát šťastných, jenž tě mají, vnuků,
Dědictví všech jiných dávnější,
Plné síly, krás a libozvuků !*

*O že jedno přece smutně hrozí:
Ano v této zemi krásnější
Jazyk mají nežli srdce, mnozí.*

62.

*Skryl se Říp a Libušina dvora
Zlaté sídlo , téměř spatřeno,
Ano náhle slunce zatměno,
Srdce strach a nohy jala vzdora:*

*Kde jsem? kam jdu? a co za potvora
Tam své kostmi věnčí temeno?
Čí krev, hroby? – a v tom zakleno
Hromem z Krkonošů: "Bílá Hora!"*

*Zpátkem noho, z hory nade každou
Černost tmavých nocí černější,
Medea to česká s dítek vraždou!*

*Milek slzy s oka mého zetře,
K Vltavě pak cestou přímější
Neseme se v libědchnoucím větře.*

63.

*Ký to člun tak rychle vlny dáví,
Proč tak krotne pod ním Vltava?
V předku Milčat chasa létavá
S praporci a vůkol oblak tmavý;*

*Tuším Lada narození slaví,
Či snad k novým světům příprava?
Pro Bůh! praznáť lázeň – šatlava –
Zuzanka se s králem na břeh plaví:*

*Jdi jen, jdi jen, dívče muže smělší,
Tak tě vodiž Cypru vládkyně,
Bys ho šťastně, kam si žádá, nesla;*

*Až ho oddáš, obrať zpátkem vesla,
Já zde počkám, hezká plavkyně,
Ach! než cesta naše bude delší.*

64.

*Blízek nebe nechci více lkáti
Hluchým žele svého nížinám,
Tebe českých bohů zaklínám
Olympe a knížat byte zlatý;*

*Divys tropil, ej rač důkaz dáti,
Přelož mne, kam ruky vypínám,
Leťte s ním, kaž těmto zbořinám
Jako Šemík, jak sloup Římu vzatý.*

*Vstaňte zmrtevých, skroť můj svými kouzly
Osud krutý věstná Libuše,
Protni, Žlžko, mečem jeho uzly;*

*Jestli tentýž, předků ohluše
Hlasy osud, k tobě, Slávů slávo,
Vnukům nechal aspoň lkáti právo!*

65.

*K tohoto se hradu vystavení
Celé země sběhla podstata;
Ruky lid dal, šperky knížata,
Jméno Sláva, Sion přirození;*

*Mistrů věčných dílo již se mění,
Barvy schnou i sloupy ze zlata,
Jejich zlomky vrhou díťata
V řeku, jenž se hněvně vůkol pění;*

*Časů tvář zde lítě zůří chmurná,
Chlum, kde nebe někdy v palácích
Bydlelo, jest nyní Čechů urna;*

*Který anjel čeká rozkázání,
Aby troubil jednou v oblacích
Takovému prachu zmrtevých vstání?*

66.

*Znám sic mnohou ušlechtilou hlavu,
Jakých v cizině snad nemnoho;
Chlouby pronarodu onoho,
Jenž má slávu jména, řeči, mravů;*

*Než kdo jest jim přednost dáti v stavu?
Aniž haňme chválou někoho,
Ačť bych já znal přece jednoho,
Jenž jest, ale srdce všechněch Slávů:*

*Ty všech vděkyň spolu pěstoun, chovan,
Buď ti dána, tichý Genie,
Čest ta, kteréš jiným nabyl: Slovan;*

*Byť i vyschlo lože Vltavino,
Tvoje, dokud stane Slávie,
Jméno J[ungmann] vděčně bude jmíno,*

67.

*Věku chudý, léta nebe sytá
Háje neúurodné na bohy!
Kam se vrhne mladoch oubohý,
Rady pilen, když ním osud zmítá?*

*Bardů sever, Slovan Svantovíta,
Řek měl i Řím stolec třínohý;
V naše háje vešly mátohy,
Naší lásce baba losy čítá:*

*Jenž se předtím mezi lidmi hnuli
Krásu přivtělení bohové,
Nám se kdesi v modru rozplynuli;*

*Než či slušno, pověz, zjištné plémě,
Lzeli, rcete, moudří časové,
Nebe vyhnať z jeho vlastní země.*

68.

*Jaro vzniká, mlhy plaší slunce,
Zefyr loutky nese trávníkům,
Strom již stínem hová poutníkům,
Slavík zpívá z květového trůnce;*

*Tam laň plesá, onam křepké junce,
Zde se niva směje rolníkům,
Motýl k sadu, kachně k rybníkům,
Zlatá spíchá včela ku medunce:*

*Vše se těší, kochá, líbá, skáče,
Všudy láska, žerty, lahoda,
Jen mne tisknou tužby, vzdechy, pláče;*

*Jen mne nejmou jara ani léta,
Nehne slunce ani příroda,
Co mne zbavil osud duše světa.*

69.

*Žaluj, srdce, pustým těchto hradům,
Nedej smutku ducha kousati,
Lásce studno k lidem volati,
Upěj tedy cestám, řekám, sadům;*

*Hlas tam obrať oněm ku pokladům,
Jež sem v dálce musel nechatí,
Ba i těm se pokus vyrvati,
Jako trápným Laokoon hadům:*

*Pahorky ty zapomeň a města,
Které tím se více zblížíjí,
Čím dál vede oči od nich cesta;*

*Jako jelen poraněný brokem,
Když se nohy ujít snažují,
Spěšnějším smrt chvátá za ním skokem.*

70.

*Čekej tamto nad Šumavou málo,
Slunce zlaté jdoucí k západu,
Ach, již tebe jen mi náhradu
V dálce této nebe zanechalo;*

*Jak si se mi v štěstí sladce smálo,
Tak teď mírni jeho proradu,
Pozdrav ji tam, pozdrav zahradu,
V níž si s nami plésalo i lkalo:*

*Avšak dříve na mne papršleky
Skloň své ještě, aby pobraly
Tam k ní s sebou oči těchto řeky;*

*Když tam přijdeš, rozkáž, aby září
Blesky tvé k ní první spíchaly
Zlíbati jí rtíky, oči, tváři.*

71.

*Ony kraje, kde sem s neprospěchem
Pokoj srdce prohrál s nadějí,
Všudy před mou cestou kráčejí,
Domy, vršky i s luk jejich dechem;*

*Besídka i zřídlo pod ořechem,
Zahrádka, kde kvítky pyšnějí,
Chrám i věže ode veřejí
K hálce kryta břechtany a mechem:*

*Než i truchlé zámeků oněch rummy,
Na nichž Kazislavů vyryly
Věčný sobě nápis nerozumy;*

*I ta řeka, jejíž vlny divé
Ona krotí, aby nezmyly
S hříchem dávným snad i cnosti živé.*

72.

*Slávie! o Slávie! ty jméno
Sladkých zvuků hořkých památek;
Stokrát rozervané na zmatek,
Aby vždycky více bylo ctěno;*

*Od Uralů Tatrám na temeno,
V pouštěch, kde má vedro počátek,
Až kde slunka mizí dostatek –
Království jest tvoje rozloženo:*

*Mnohos nesla, avšak křivdy činů
Nepřátelských všecky přežila,
Ba i špatný nevděk vlastních synů;*

*Tak, když jiní snadno v půdě měkké,
Ty si trůny sobě tvrdila
Na století rumích dlouhověké.*

73.

*Nuže, pokud srdce mladé bije,
Hleďme štěstí vlasti laskavé!
Bdící probuzujte dřímavé,
Teplí chladné, živí vše co hnije;*

*Věrní zrádné pošlapejte zmije,
Štědří haňte oči šilhavé,
Pilní zběř tu, která krvavé
Mozole jí a pot bratrů pije:*

*Krásnějí se nikdo nehonosí,
Smělým čelem, jako vlastenec,
Jenž v svém srdci celý národ nosí;*

*A to právem, nebo i on složí,
Ať se směje tomu třeštěnc,
Za své ovce počet ruce boží.*

74.

*Tři mne věci, když je spatřím, k smíchu
S hněvem spojenému nukají:
První, neznám, jak jí říkají,
Zvíře, které hlavu nosí v břichu;*

*Pak jsou kovy, které křidel pýchu
K letu vzavše, s nebe padají;
A květ, v němž se oči kochají,
Ano smrdí přiložený k čichu:*

*Ale hněv se blíží k zuřivosti:
Vida lidí, v kterých nebije
Ani k hříchu srdce ani k cnosti;*

*To jsou, v kterých duše hnije živá,
Hnusné hez halzamu Mumie:
Nebo kdo chce žítí, nech se kývá.*

75.

*Stíny Lauritasů! Svatopluků!
Jak vás možno z hrobu vyvesti,
By ste uviděli neřesti
Národu a hanbu svojich vnuků!*

*Netoužících ani střely luku
Ku slobodě vzítí do pěsti,
Ani okovů svých bolesti
Krotiti hrou vlastní řeči zvuků:*

*Plémě Penna ledva pomstu tutlá,
Skřipně zlatý řetěz trhaje,
Nímž je víže ruka matky outlá;*

*Nám krev milou cizí žízeň chlastá,
A syn, slávy otců neznaje,
Ještě svým otroctvím se chvastá!*

76.

*Pracuj každý s chutí
Na národu roli dědičné,
Cesty mohou býti rozličné,
Jenom vůli všickni mějme rovnou;*

*Bláznovství jest chtíti nemistrovnou
Rukou měřit běhy měsíčné,
Jako k plesu nohy necvičné
Pokoušeti, pro pochvalu skrovnou:*

*Lépe činí ten, kdo těží s málem,
Stoje věrně na své postati,
Velkýť je, buď slluhou nebo králem;*

*Často tichá pastuchova chyžka
Více pro vlast může dělati,
Nežli tábor, z něhož válčil Žižka.*

77.

*Aj, ty Labe, proč tak slzou mutnou
Měníš zlaté vlny v kaliště?
Zdaž si pilo někde z bojiště,
Čili zpláklo z kořen Horu Kutnou?*

*“Ne, já skrývám vinu v sobě smutnou,
Záštně Slávy synů roztříště,
Ach snad více než mé řečiště
Písku nosí, vraždou přeukrutnou,*

*Břehy oba, k oustí od studnice,
Věky ode časů pohanských,
Na mne lkají, světu žalující.”*

*Hřích to ovšem, avšak utři líce,
Budíž jménem bratrů slovanských,
Milost tobě: ale nehřeš více!*

78.

*Život jestiť rovný řece dravé,
Licho před člověkem tekoucí,
Běda tomu, kdo jí v horoucí
Šalbě svěří nohy nedočkavé;*

*Postůj trochu, protři oko tmavé,
Sedni na břeh, patře na jdoucí,
Bys tak zmudřel k cestě budoucí,
Prve než tě shltnou vlny žravé:*

*Dášli slepým losům člunek hebký,
Bys i víc než Columb proploval,
Ani kroku nešels od kolébky;*

*Hra to větrů jen a mrtvá nůše,
S níž si darmo světem střečkoval:
Život má být dílo vlastní duše.*

79.

*Jestli Slávy rummy ještě vstanou
Rukou vaší, příští potomci,
Věřte zkušenému vědomci,
Jehož ústa tu k vám radu vanou;*

*Zřídte obec jedním jménem zvanou,
Pevnou, ať ji cizí holomci,
Svornou, ať ji vlastní lakomci
Nezbourají novou zase ranou:*

*Oudy mnohé, hlavu jednu mějte,
Vyrastlou však z těla vašeho,
Černé s bílým nikdy nemíchejte!*

*To nás cestou posud vedlo křivou,
Vy se chraňte bludu našeho,
A vlast stvořte čistou, trvanlivou.*

80.

*Načby srdce k vlasti proto chladlo,
Nač se pohřížilo v truchlotu,
Že sme našli práznou pustotu,
Kterou netklo žádné ještě rádlo?*

*Vítězství to nechci, jenžby padlo
S nebe dolů na zem bez potu,
Volím chudou směs a mrákotu,
Aby svět byl, kde nic předtím vládlo :*

*Arci že jdou jiní cestou hladší,
Těžce my a pozdě za nimi:
Tím sme ale a náš národ mladší;*

*My, co jiní dokázali, známe;
Než to skryto přede jinými,
Co my v knize lidstva máme.*

81.

*Bratře, neslyš hlasu závistníka
K haně předků našich drzího:
I my máme z kmene vlastního
Mužů, kterým sluší čest a díka.*

*Kdo má nade Petra panovníka
Aneb Sába vůdce vyššího?
My sme dali Uhrům Zríního,
Němcům Husa, Vlachům Koperníka :*

*A sto jiných krev jsou z krve naší,
Ač pak my sme sotvy zdělili
Jejich jméno, soused částku blažší;*

*Tak svět činí často jako děti,
Do studnice, z níž se napily,
házejíce kamení a smeti.*

82.

*Hřích je ovšem velký vražda vzteklá,
Krádež, zrada, žhářstvo, otravy:
Hodny, aby mečem popravý
Krev a duše z těla jejich tekla;*

*I lež, pýcha, závist, svod a změklá
Chlipnost, číhající na mravy,
A jak slují ony ohavy
Příšlé na zem z horoucího pekla:*

*Však znám draka s tváří černočudou,
Proti němuž tyto úlomky
Hříchů ještě sněhu bělší budou;*

*Ten sám loupí, repce, učí zlému,
Bije sebe, předky, potomky,
A zní: Nevděk ku národu svému.*

83.

*Do zlých časů, Bůh to s nebe vidí!
Naše živobyetí upadlo,
Až se strašné jejich zrcadlo
Tuka očím odekrýti stydí;*

*Zmatek točí krajin běh i lidí,
Duch má závrat, srdce uvadlo,
Ba, o nové světa divadlo!
Sám sebe rozum nenávidí:*

*Se svobodou válčí nesvoboda,
Pravda sluje nyní neštěstí,
A cnost ředne jako stará moda;*

*Nejhorší pak ta jest chyba věku,
že, ač cítí osten bolestí,
Nemoc tají a smích činí z léku.*

84.

*Nepřipisuj svaté jméno vlasti
Kraji tomu, v kterém bydlíme,
Pravou vlast jen v srdci nosíme,
Tuto nelze bít ani krásti;*

*Dnes neb zítra vraha zemi másti
A lid v jarmě jeho vidíme;
Přece, když se duchem spojíme,
Vlast je celá v každém svazku části.*

*Vzácný ovšem citu nevinnému
Jest i háj ten, řeka, chalupa,
Kterou praděd nechal vnuku svému;*

*Ale meze vlasti nerozborné,
Jichž se bojí tknouti potupa,
Jsou jen mravy, rec a myslí svorné.*

85.

*Sám sem někdy myslel, že již svému
Losu vzdorovati nebudu,
Ani odpor klásti osudu,
Jenž můj národ tlačí, ohromnému;*

*Svět se předce nehne k vůli tvému
Asnad mámivému přeludu,
A kdo může říci bez studu:
Toto učiň! Bohu všemoudrému?*

*Než jak hada chraň se této hnilé
Nízkých mudrlantů podušky
Každý, kdo má srdce ušlechtilé;*

*Bůh když běhu světa cíle značil,
Neproměnil duše na služky,
Ale právo dcer jim dáti ráčil*

86.

*I když bloudí, ještě bývá milý
Onen vyšších letů mládenec,
Jenž si skutky svými na věnec
Trhá , každý kvítek ušlechtilý;*

*A jest pravdy přítel, krásy čilý,
V lásce čisté vroucí milenec,
Přitom hoří i jak vlastenec,
I jak člověk dobře zasloužilý.*

*Byť i těkal myšlénkami svými
Někdy v říšech asnad nemožných,
Nechať mlčí nade řečmi zlými;*

*Nenadá mu proto kvapným šklebem
Nikdo vrtochů a bezbožných,
Leč ti, co jsou živi , samým chlebem.*

87.

*Pouhý nehřích, bratře, ještě k cnosti
Chrámu nenáleží skvoucímu,
On jen peklu ujde žhoucímu,
Ale v nebi nemá oučastnosti;*

*Tu cnost má i. kámen, z lenivosti
Těž zle nečinívá bližnímu,
Máli ale proto k božímu
blížiti se trůnu práva dosti?*

*Člověk loupí, jestli nerozdává,
Nemluvili pravdu, zlořečí,
Zločincem se nečiněním stává;*

*On jen tolik platí, kolik dělá,
Když se tedy hnilost člověčí
Cnosti bojí, proč je k hříchům smělá?*

88.

*Nechtěj zoufat' , když se proti tobě,
Bratře! šklebí závist trkavá,
Kdo se, pravdu háje, obává,
Ten jí škodí, nejsa věrným sobě:*

*Pravda nezná ustoupiti zlobě,
Kdo jí laje ten ji zastává,
Ke cti jsou jí slova rouhavá,
Blud a šalba hlupců ku ozdobě:*

*Pravda jest co cedry na Libanu:
Ti, jenž na ni dují větrové,
Jen víc šíří vonnou její mannu;*

*Jazyk její meč jest, ňadra hory,
Srdce mramor, ruky sloupové,
Paty rokle k pošlapání vzdory.*

89 .

*V tužby chvatu křídla k letům беру
Tam k ní po široké prostoře,
Když se slunce loučí na hoře
A hvězd ruky vedou noci dceru;*

*Nehoví však osud mému peru,
Dálky stokrát více přispoře,
Nežli tomu, jenž svou přes moře
Každoročně navštěvoval Heru:*

*Jeden cíl, než různou máme cestu,
Leandře, noc tobě z Abydu
Dosti, a mně týdne málo k Sestu;*

*Tvému tam jen měkkolomné stály
Na překážce vlny poklidu,
Mému tvrdé Krkonošů skály.*

90.

*Nikdy by sem nebyl věřil tomu,
Jakým láska divům naučí,
Ona hvězdám státi poroučí;
Duchy křísí, tupí střely hromu;*

*Řeč dá němým ratolestem stromu,
Skalin svazky tuhé rozloučí,
Tigry krotí její náručí,
Smíchy k pláči a pláč vede k Momu:*

*I mne láska mnoho naučila,
Ach, že chybno o tom souditi,
Zda i díky za to zasloužila?*

*Život štěstím v žalost vrhla mělkým,
Ducha naučila básniti,
Srdce lkáti nad národem velkým.*

91.

*O kýž aspoň, jako někdy v štěstí,
Přítel v trýzni těchou přispeje,
Jenžby kleslé křísil naděje,
Smích a žerty míchal do neřestí;*

*Nic, jen jedno pouť mi přikrou klestí,
Tím jen srdce tytýž okřeje
Jako poupě, když ho šlepečje
Slunce shnětly, Nymfa zase pěstí:*

*Ty hro sladká zvuků melodických,
Vy mých citů truchlých nádoby,
Dítky nebe skryté v slovích lidských;*

*Bez vás sotvy lzeloby mi tísně
Dvou zlých bohů nesti poroby,
Bez vás, třetím dané bohem, písně.*

92.

*Mnohý jazyk, znělky milé, laje
Vám jak upýpavým hříšnicem,
Že ste jeho outlým žvanicem
Košík daly, k tanci s vami maje;*

*Ale nač se, skřehlost oudů znaje,
Stařec k hebkým vtírá mladícem,
Aneb blázen k sněžným hranicem
Běře roucho pálcivého kraje?*

*Vy ste, kdo vás bez předsudku cení,
básně, kterým smysl nemizí,
Přitom líbých milovnice znění;*

*Bud'tež tedy volné tomu zvuku,
Který k slovanskému pobízí
Plesu vaší Hesperidky ruku.*

93.

*V živobytí lidském žádná směna
Horší není jako v pohlaví,
Když se ona outlá rozpraví
Povah v něm a charakterů stěna;*

*Ženský muž se tak jak mužská žena
Cti a štěstí svého pozbaví;
Toho tam se málem zohaví,
Této mnohem člověčenství cena:*

*Muži vůle, čin a smělost sluší,
Ženě prosba, cit a mlčení;
Ten bud' více duchem, tato duší;*

*Muž ať táhne nebe k cnostem dolů,
Žena zemi vzhůru k blažení;
Jen tak přijdou krásně k cíli spolu.*

94.

*Pohled' oko, na ty jasné strany,
Pro něž liješ slzí potoky,
Zaleť na vrch onen vysoký,
Co as dělá anděl milovaný?*

*Zda sem hledí, stojíc u vrat brány,
Či hrou kojí osud divoký,
Či list píše, čili výtoky
Léčných bylin hledá pro mé rány:*

*Strojili však kadeř u zrcadla,
Lkáli k nebi v svatých hodinách,
Boj se pomsty, jenž by na tě padla;*

*Líbáli jí patu vlna čilá,
Spíli v sadě sama v květinách,
Vrať se, by tě bleskem nestrávila.*

95.

*Oni rtové, jejichž vůně plynná
Oheň vlila duše do naší,
Že kost v těle jihne nejzazší,
Oni rtové jsou mých strastí vina;*

*Tak dech loudný k chřípím nehostinná
Arabia z dálky přináší,
A když vejde v kraje nejblažší
Poutník, pozdě upí, horkem hyna;*

*Oni rtové, rajských kvítků medem,
Nektarem a mannou tekoucí,
Opili mne sladkým tímto jedem;*

*Oni rtové, do nichž všecky Muzy
Milek svábil lukem vládnoucí,
Uvrhli mne v tyto věčné hrůzy.*

96.

*Z Kapu perly, z Chyli nese kovy
Lod' a šťastně plachty rozvíže,
Vír ji shtlí portu nejbliže,
Cože kupec bohům lýtým poví?*

*Vzchop se z Nicu, trůn si rozbí nový,
Světů půl se vydej za kníže,
Pak slož berlu, z hrdé Paříže
Táhni až tam kdesi na ostrovy:*

*Netaj, když se ku tak vzácné ticháa
Ztrátě někdy slza připojí,
Špatnát' mužnost v níž jest necit, pýcha;*

*I kdoby mně tedy radost vrátil,
Co mne v světě živa ukojí?
Co jen lod', trůn, já sem srdce ztratil.*

97.

*Vůkol rokle k vraždě čnící pluji,
Půtku veda s moře vlnami,
Ty mi kyneš k sobě rukami,
Než mrak větry, saně oheň dují;*

*Doufám zoufám, tonu vynikuji,
Již se slza míchá s slzami,
Ruku lapám, chtěje skalami
Vzhůru, anť se v propast se mnou sují:*

*Pohřebte mne tedy, pohřebte mne,
Živly krotší mého osudu,
Pohřebte mne v hroby země temné;*

*Ukaz mizí, v duši nechav smutek,
V němžto sotvy myslí nabudu,
Zdáníli to bylo, čili skutek.*

98.

*Zhrdna vším tím, co je smrtebné,
V poušť své kryje starček šediny,
Vzav hůl, knihu, kříž a hodiny,
Boudku splete, šalbám světa klne;*

*Tělo svadlé, srdce Boha plné,
Zahrádku má, pěstí květiny,
Chudým radí, vítá hrdiny,
Divy tropí, pokud neoslne:*

*Tak hle starcům přeje vírou zpiatým,
An již tuší lásky věkům zlatým
Nebe přáti naskrz ustydlo;*

*Já nic nemám, stín mé bydlo chladný,
Papír listí, slzy černidlo,
Posel větry, a host Milek zrádný.*

99.

*Sem tam bloudě v želi přehlubokém,
Kde mne vedou křové klikatí,
Nech se lístek stromu zaklátí,
V outěk prchnu chybným, plachým krokem;*

*Avšak opět, jak když po divokém
Vichru slunce horu ozlatí,
V slast se trpkou smutek obrátí,
Stojím, blednu, nádra vlašce okem:*

*Jenom pláč mi bol můj hojí strastný,
Těchou přátel roste břemeno,
Sen mne nezná, pokrm sobě hnusím;*

*O ty kraji! O ty břehu šťastný!
Vám to v blízkou míti souzeno,
Co já v zdáli oplakávat musím.*

*Na hor chlummy, na nejvyšší čela
Skalin lezu před svou nesnází,
S břehů k spádům, z hlubin na srázy,
Jako srna střelcem ovdovělá;*

*Však mne i tam tráplivého smělá
Milka ruka ještě sprovází,
Prstem chytrým líčíc obrazy,
Jakby Ona před očima chvěla:*

*Klid' se, zběhu šalný, vzdorně řkoucí
kráčím na kraj příkré strminy,
Tu tě, tu vás vrhnu, nádra žhoucí;*

*Již již padám, kleje lidi, bohy,
Anť se, o div v lůnu roviny
Státi najdu, neuraziv nohy.*

ZPĚV
III

DUNAJ

101.

*Podnět ducha tam mne jíti trápil,
Kde byt mají krásné uměny,
Abych, najda jejich prameny
Na Parnasu, moudrosti se napil~;*

*Smělo na chlum nejvyšší sem kvapil
Rozpiatými v tužbě rameny,
Ano jinou, místo Mudřeny,
Zaslepenec, bohyni sem lapil:*

*Tak se kárá lidská drzost sama,
Když se rozum toulá v zanebíl,
Nohy blízká pohlcuje jáma;*

*Proto radím, zvláště v mladém stavu,
Že týž pozor dáti potřebí
Na své srdce, jako na svou hlavu.*

102.

*Hory, hory, slyšte hory skalné,
Vstupte vrstvou hora na horu,
Stavějte mi řebřík v prostoru,
Z níž bych uzřel ono srdce dalné:
Hory, hory, slyšte hory skalné!*

*Řeky, řeky, slyšte řeky valné,
dřív než jdete v moře oboru,
Slitujte se, neste ukoru,
Neste jí tam tyto slzy kalné:
Řeky, řeky, slyšte řeky valné!*

*Proč ste ztichly, vějte k ní mé vzdechy
Z dálky této, vějte větrové,
Rozdujte své lkáním mojíím spěchy:
Proč ste ztichly, vějte k ní mé vzdechy!*

*Zchvaťte mne k ní, aneb běžte pro ni,
Buď již sami tejní duchové,
Nech bouř a tma a strach kroky honí:
Zchvaťte mne k ní, aneb běžte pro ni!*

103.

*Ani oudol Tater těchto tichá
Kolem hradbou chlumů věnčená,
Chlumů, jejichž hlava zelená
V oblaků se a hvězd cesty míchá;*

*Ani Pison, jehož v Eufkrat spíchá
Voda z zlatých zřidel prýštěná,
Ani šťáva v léčné vařená
Dílně, kde sám Vulkán oheň dmýchá:*

*Nic mne před mou nemůž skryti strastí,
Nic mým nedá prsům ochlady,
Není v světě pro mé rány mastí;*

*Co jsou Tempe, vzav jim Nymfek zjevy,
Bez pastýřek co jsou Arkady?
Co jsou ráje, v kterých není Evy?*

104.

*Tu sem někdy první cítil radost,
Září Tater spatřiv zardělou,
Tu všem vinšům písni veselou
Každá louka učinila zadost;*

*Nyní žravou v srdci nosím žádost,
Vlastní žel svůj lkáti nesmělou,
Ach, kdoby mi onu zmizelou
Mohl ještě navrátiti mladost!*

*Srdce samo dává věcem barvu,
Smíchy klade na rty starobě,
Na tvář mladi pláč a šedin larvu;*

*Ono na máj mění nahý leden,
Snáší stohy zlata chudobě,
A má, kde chce, peklo aneb Eden.*

105.

*Táno včasně, co jen zmiznou svodní
Snové o ní, příštím jitřenky,
Bývají mé první myšlénky.
Přijdeli dnes aspoň psaní od ní?*

*Pak chvíl čísla, dlouhých jako sto dní,
A mil čítám ode milenky,
Až kdy měsíc patří v studénky,
Žel, dnem zklamán, oči rozpovodní:*

*Proč si život, štěstí mladých lidí,
Ach, proč lásky více nešetří,
Která život dává, kráslí, řídí;*

*Kdvbych mohl, sámbych zlaté mosty
S hory k horám zdělal v povětří,
Aby láska zvláštní měla posty.*

106.

*Rcete, ženci, co tam se srpečky
Klásky v poli žnete hebounké:
Zdaž ste jedné hezké hezounké
S věncem zlatým neuzřeli žnečky?*

*Pastýřové, kteří na kopečky
Ovce vyvádíte bělounké:
Zdaž ste jedné hezké hezounké
Neviděli někde pastýřečky.*

*Asnad vy ste, drozdi, holubinky,
Skály, zřídla, křové rozvití,
Slyšeli hlas oné krásné Pinky?*

*Šetříteli lkání lásky cnostné,
Povězte mi, kde je k najítí,
Zahanběte losy nelítostné.*

107.

*O, coby tě, srdce, této hnětné
Vazby v světě ještě zbavilo,
Již si sto mil posud nosilo
K Tatrám zpěvným ode Zály květné;*

*Jako ptáče, když se v ošemetné
Ruky pacholete chytilo,
Byť se do povětří vzdálilo,
Nít mu všudy křídla drží letné:*

*Do tmy hor se, mezi hvězdy kryji,
Honem běžím, lezu potichu,
všudy zní řetěz u noh čiji;*

*A bych byl i vyrván tomu lovu,
Co pak? ach tu ještě pohříchu!
Šel bych sám se přivázati znovu.*

108.

*Záře zlatá stkví se nad východem,
Orel v modro letí ze šera,
Labuť dělí veslem jezera,
K vrškům pleše beran s mladým plodem;*

*Slávik budí družku písňě svodem,
Z kvítků blýská rosý nádhera,
Již i člověk, ouzké rozpera
Dvěře lůžka, ticho ruší chodem:*

*A vše vůkol, ztřesa s sebe tíže
Včerejška i staré lopoty,
Jme se vítat' nové světla kníže;*

*O, když mně jitro ono svítne,
Které zplaší tyto mrákoty,
Zplaší péče žravé, neodbytné.*

109.

*Hrůzou tužby puzen neskrocenou,
V lesy temné jdu a doliny,
Dlím, zas prchnu, jako Erynný
Zlé když vinu bičem ohně ženou;*

*Zemdlem játra chladnou zřídla pěnou
Hasím klesna v šťastné byliny,
Skrýš, můj nocleh, kde lkám příčiny
Strastí, lyrou želem nastruněnou,*

*Já sem snad, jen abych upěl, stvořen,
Však schni, jen schni žití mého kořen,
By slib splněn spíš a žel byl zmořen;*

*Měj se dobře čistý, krásný květu!
Já jdu předkem, Míno, píti Lethu,
Bych tam lépe porozuměl světu.*

110.

*Dunaji, ty všech toků kníže,
I všech Slávů děde nádherný,
Proč si zniku svému nevěrný,
V cizí moře pěkné vlny hříže?*

*Víceli tě, nežli Osman, víže
Čisté lásky osud mizerný,
Obrat' zpátkem běh svul stříberný,
A nes k cíli slzy tyto blíže:*

*Chcešli sobě chvály věnce plesti,
Věz, že není menší oslava
Slzu jednu a sto lodí nesti;*

*Však i zisk tě čeká, nejen chvála,
Tu ti, jako bratru Vltava,
Tam jak choti v náruč padne Zála.*

111.

*Jak se jitro oknem tímto vkrádá,
Blesky hry snů ranních pokaze,
Tys o milý, krásný obraze,
První předmět, jenž mi v oči padá;*

*Tu hned starou srdce tužbou strádá;
V oné opět vězím povaze:
Kde svár, pokoj, slast a nesnáze
V dobu jednu srdce jedno bádá:*

*Onatě to! vzdychám šeptem lkavým,
Ona to! a v tomto mámení,
Líbám jej, s ním smlouvám se a bavím;*

*Až pak zatím slunce záře zlatá
Obraz v úkaz jasný promění,
Jemu slouží s Milky Andělčata.*

112.

*O, vy drahé zbytky mého pádu,
Kadeř zlatem ryzlím protkaná,
Hodna, aby byla zpívána
Popem neb tím, co pěl Iliádu;*

*Slib mi za ni hvězdy rouna řádu,
Dávej palác, berly Sultána,
Nedal bych tě, stokrát zlíbaná
Památko, ne za půl světa vládu:*

*Dokud tluče, drž jen srdce klíčem,
Částkou krásy cvič je krásami
Zhrdati a slibolomným chtíčem;*

*A když jednou prach můj větry schvějí
Ty tam zmizni mezi hvězdami,
Kde se vlasy Berenice skvějí.*

113.

*Táhni, kam tě hvězdy zovou, bratře,
Nastup mužně cestu života,
Kde tě koli osud zamotá,
Týž buď Bohu, sobě, pýše, chatře;*

*Miluj vlast a horli ohněm, spatře,
Kdeby pravdu polkla mrákota,
Hlasem který skály stroskotá,
Slovanství kaž hluché vůkol Tatře:*

*Nech mne zatím, v hájích, po oudolí,
Mezi zpěvy křovin tichými,
Bloudícího s sladkým srdce trudem;*

*I mně nebe osudilo rolí,
Tu, bych válku s řádry vlastními
Veda, Dunaj množil očí proudem.*

114.

*O ty, v kterém každodenně klekám,
Chráme přirození důstojný!
Tě mám ještě, i když odbojný,
I když osud ukročený čekám;*

*Tu sám vůkol, vzhůru, dolů tčkám,
Strom mne v náruč přijme pokojný,
Léky chystá kvítek opojný,
Větrům lkání, slzy dělím řekám:*

*Ukojiv žel, v sladkých snách se žičím,
Volnou na jediné návěští,
Světy tvořím myslí, světy ničím;*

*Až mne, tváři vyjasnivše bledou,
Sletlí těšitelé nebeští
Z ráje opět do života vedou.*

115.

*Neste jí tam tyto city vřelé,
Tichomluvné noční soumraky,
Rcete šeptem lkavým, kteraký
Vedou boj v nich péče, tužby, žele;*

*Nes jí měsíc, neste hvězdy skvělé
Plamen zde jak v blízkou jednaký,
Rcete, mlčelivé oblaky,
Že sem a vždy budu jejím cele:*

*Rcete řeky, echo, skály nahé,
Jak nic nezná mluvit' jiného
Jazyk můj, než jméno její drahé;*

*I vy větry letu vonného
V dechnětež jí, jako ve dne v noci,
Jen ji myslí vše mé duše moci.*

116.

*O by aspoň spíše zapomnělo
Srdce na vše její okrasy,
Na blesk očí, na rtu ohlasy,
Snad by ještě jednou ozdravělo;*

*Jináč by teď pozor na se mělo,
Aniž vedlo s bohem zápasy,
Radějiby Tater užasy
A poušť hrůzy, nežli lásku pělo:*

*Ach, to ale nelze srdci mému,
Avšak blud jest po ní bažiti,
Bez naděje láti losu svému;*

*Zapomenout' ne, to možné není:
Raději chci věčně toužiti,
Volím nemoc, nežli ozdravění.*

117.

*Tam kde Zemla v tísní ledů stoná,
Kde sup těká z lesa do lesa,
Tam, kde smutný, žehy donesa,
Chamzin hlce lidí, květy, slona;*

*Kde býk hvězdný a štír cestu koná,
Tam kde chaos končí nebesa,
Kde drak černý točí koleasa,
Na něž rozpial kosti Ixiona;*

*Nikomu mil od sta jiných bažen,
V chudobě, či kmentem lesknoucí,
K trůnu, neb co otrok v jarmo tažen:*

*Tentýž budu! vlastním jedem hyna,
V ohni chladný, v mrazu horoucí,
Cítě, mysle, mluvě nic, jen Mína.*

118.

*Na tě myslím, když tmy šeré hynou;
Hory zlatnou jitrem řeřavým,
Když se bledá, okem laskavým,
Luna tichou směje za březinou;*

*Tě jen slyším, kde se jiná s jinou
Vlna smlouvá šeptem žvatlavým,
Kde se větry, dechem voňavým,
Z květné louky k zpěvům háje linou:*

*Tebe vidím, když svůj silnic prachem
Příchod jeví poutník vzdálený,
Kde mšla stráně v běhu kryje plachém;*

*S tebou žiji, tvůj sem ještě celý,
Ač nás rok již darmo prošený,
Ač nás závist mnoha krajin dělí.*

119.

*O bych mohl tajmo na se vzítí
Jelena noh rychlých podobu,
Šelbych cválem onu ozdobu
Luk a hájů, řek a břehů zřítí;*

*Pod zemí bych až k ní volil jítí,
Plulbych mořem v ryby způsobu,
Až bych tam stál, změně osobu,
Kde svým chodí květům vodu čřítí:*

*Kýž se v orla, jenž se pod nebesa
Šíře, dále vznáší, obrátím,
Tambych letěl přes houšť, vrchy, plesa;*

*A nelzeť ještě osud hnouti,
Blaze, že tam konám prozatím
V noci ve snách, ve dne v duchu pouti.*

120.

*Stokrát činí, stokrát denně lomí
Lichý se mnou Milek příměří;
Nastojte, kdo lidem uvěří,
Bohovéli budou bez svědomí!*

*Vítěz divý prosbou opitomí,
Lovec krotne padlou nad zvěří,
Vládce blesků sám kde udeří,
Tam hned deštěm škodnou střelu chromí:*

*Mne již roky jarmo hněte manské,
Ohněm hořím jako poledním
Nevrou sluncem pouště afrikanské;*

*Však mých slyšet', vrah můj, bolů nechce,
Ba čím více každým posledním
Šípem blednu, tím se více chechce.*

121.

*Labe, Visla, Volha ani Neva,
Ni vln tolik břeh má Dunaje;
Všechněch sedem kopců Tokaje
Hroznů více nepřináší réva;*

*V Krkonošech zelin ani dřeva,
V Tatrách zlata více nezraje,
Co mé oko, ztrátu pykaje,
Každý večer slzí navylévá:*

*Není stezky, sluje, háje, skály,
Není trávy v celém okolí,
Jenžby rosy mé již nepoznaly;*

*Každý jarek, ptáče, větev stinná
Naučené mým již hlaholí,
Nářkem slova: láska, osud, Mína.*

122.

*Zbraně ztupiv, ostrá zlámav kopí,
Nedošel sem ještě pokoje,
Osud přemoh, samo souboje
Srdce s sebou dvakrát horší, tropí;*

*Jak kdy vlast se z cizích vpádů zchopí,
Oráč meče křiví v nástroje,
Rázem vztekly, syny ozbroje,
Lůno matky krví buřič kropí:*

*Bolest ránu vždycky hlubší ryje,
Čím víc krotím, dravá slabého
Více Hydra růži těla pije;*

*Ted'bych volně, kdyby bylo možná,
K stínům hrobu vstoupil tmavého,
Bez tebe však nelze, sestro zbožná!*

123.

*Zdlouha lezou hoře mého kroky,
Pozdě měknou noh mých okuje;
Již své dvakrát čerstvým věncuje
Karpat révím, co já chřadnu, boky;*

*Mámí láska; v štěstí běží skoky,
Pod neštěstím ledva putuje,
V blízkou pálí, v dálce sužuje,
Smíchu chvílky, pláče čítá roky;*

*Dříve tuším slunce jasné zvadne,
Sníh se bílý bude černěti,
Dunaj vyschne, nežli žel můj schladne;*

*Moří láska, koho v léčku lapí,
Avšak mámli bolest trpěti,
Volím takou, která pěkně trápí.*

124.

*Spolkům ujda v tichu bolest kořím,
Bud' se den, bud' večer přiblížil;
V pouštěch smutných, kdeby nevyžil
Barbar bludný, já si ráje tvořím;*

*Avšak darmo oči vyschlé mořím,
Bych sám sebe v slzách pohřížil,
Anť již roky, jako ohnižil,
V žhoucím živlu s duší, s tělem hořím:*

Čas by již byl mítí utrpení
Bohu tomu, který podpálil
Dům a v popel obrátiti lení,

O, že sem hned při počátku zticha
Žháře oulismého nevzdálil,
Teď bych rád, než pozdě honím bycha.

125.

Vítej přišlá z dálky lastovičko,
V krajích těchto slunkem zjařených,
Osad' zděné z hmotů míšených,
Nad mým oknem své zas obydlíčko;

Ale prvé zleť sem na maličko,
Rci mi běh svých letů skušených,
Zdaž i mně z těch břehů vzdálených
Pověst neseš aneb znameníčko?

"I mne křídla tamó nesly chtivá,
By sem div ten sama viděla,
Jehož krásu celé ptactvo zpívá;

Než ach, blízkost smysly jala teskem,
Poselství mi přáti nechtěla
Čáka skutku převyššená bleskem."

126.

*Veselosti písňě prozpěvujte,
Sneste k věncům daru májových,
Načby hníla radost v okovích,
Stojí ještě Tokaj, péče zujte!*

*Číže nebi k chvále naplňujte,
Hovte oudům v stínech stromových,
Kde břeh mluví, aneb ve křovích
Zpěv se ozve, srdcem čilým stůjte!*

*Dík jest, radost čistá, bohulibý:
Nechte, bratří, oněch námítek,
Že mé radě vlastní příklad chybí;*

*Mne cit blaží, jestli skutek mizí,
Na podíl se změnil užitek,
Radost v radost nad radostí cizí.*

127.

*Nechápal svět divů, jenž se dějí
V tajné Mesmerově stolici,
Oni trnou bázní mořící,
Tito lají, jiní se mu smějí;*

*Kýž se jednou přesvědčiti chtějí,
Jak to snadno duši letící,
Z prostranství a z času temnici
Udělanou nechať pod šlepějí:*

*Seč je srdce, proč ne dary hlavy?
Seč je láska, proč ne umění?
Seč je osud, proč ne lékař zdravý?*

*Mé již dávno, samo sebe ruše,
Má již dávno, k svému trápení,
Tělo jinde, jinde bydlí duše.*

128.

*Ona lípa, kde sme mnohé ráno
Mnohý večer krásný probdělí,
Ona lávka pod ní v jetelí
Tam jsou ještě, těmť ji zřítí přáno;*

*Jak tam nemá bohům býti lkáno,
Kde se proti sobě opřeli,
A co jeden srdci udělí,
Vzdorou jiných stromům bývá dáno;*

*Avšak blaze, kdo se volně vyhne
Tam, kde nebe válčí se zemí,
Kdož ho, padna v tísní obou, zdvihne?*

*Ticho tedy ztrátu lkavé zpěvy,
Snáze truchlý nářek oněmí,
Krotkost mírní samých bohu hněvy.*

*Jako smutně lesní holub upí
Poširokých vůkol dolinách,
Když ho skrytý v nebe modřinách
Jestřáb chvatem družky věrné zloupí,*

*Na vrch dubu nejvyššího vstoupí,
Volá při rozsedlých skalinách,
K hnízdu letí, an ho v křovinách
K větší strasti zmámil ohlas tupý:*

*Tak já rovně opuštěný kvílím,
Od Dunaje k pouštěm rozmařilým,
Odtud běžím lkáti ku Tatrám;*

*Ale darmo ztrátu vypátrám,
Ba žel množím, hlasům uče hlucho,
A pak vlastní kárám zrak a ucho.*

130.

*Tam již se mnou přišlo, že se střehu
Nejen spolků, než i samoty,
Trápen všudy tvorem lichoty
Vlastních očí z rána do noclehu;*

*Hned ji vidím jako Psychu v běhu
Obletati noh mých zámoty,
Hned jak Nymfu, an ji z jasnoty
Dunaje vln družky vedou k břehu:*

*Hned ji vidím jako Floru hráti
S kvítím, jenž se před ní rozvílo,
Hned jak Muzu při mém boku státi;*

*Takto žiji v onom bludu tona,
Jakby v celem světě nebylo
Jiného nic, kromě já a ona.*

131.

*Vrchy planí, moře pije do dna
Čas a všecko změni posléze,
Slunce hasí, hvězdy za meze
Světa kryje, kde směs neurodná;*

*Po sta bludech předce vnesla svodná
Lodí do Itaky vítěze,
Sproštěn Prometheus řetěze,
V nějž ho krádež ukovala škodná:*

*Snad čas i mé strasti léky chystá,
Snad se i mně ještě zlatolistá
Palma časem někdy zotaví;*

*Aspoň jazyk lkáti unaví,
Srdce nikdy, nebo láska čistá
Nezná času ani nezná místa.*

132.

*Vichru jekem různá skryté moutí
V mraku černém živly obloha,
Zpěvců lesních čeled' ubohá
Teskno v listném schránu hledá proutí;*

*Oblak hněvný na zem hluché nutí
Kázni plémě, snest ho nemoha;
Tu blesk, hromy, vlny, pro Boha!
Koráb strojte proti zahynutí:*

*Utulím se, vzdoru k bázni spáře,
Pod dub v šírém poli stojící,
Než tu úkaz množí hrůzu chmury;*

*Duhu spatřím, na níž v bílém šláře
Růžtkou kyne Mína sedící,
Vystru po ní náruč – Ona shůry:*

133.

*Znášli kraj ten, ony ráje věčné,
Vlast tu krás a duchů palouky,
Kde se cnost a láska za ruky
Vedou, kráčí v záři ve slunečné?*

*Tam, kde větry chvějí tichořečné,
Palmy klenou stinné oblouky,
Tam kde z vonných myrtů souzvuky
V trudnou duši slavík lije vděčné?*

*Znášli kraj ten, kde tma s horkem zajde,
Bez trnů se růže červená
A svou jilmu každý břečtan najde?*

*Tam, kde mutné vyschnou časů řeky,
Kde choť, sestra jedno znamená:
Tam sem tvá, a ty můj, po vše věky.*

134.

*A co teď sem viděl za zázraky,
Sebrav duši lekem zmařenou,
Neuzří se, pokud zelenou
Hvězdu tuto hřejí slunce šlaky:*

*Neb se zticha tenké zlatomraky
Vůkol ní a vůkol rozklenou
Již jen clonu z jelích ramenou,
Tvář, šat vidno, pak vše miznou znaky:*

*Jen vůz ještě a dvě hrdličátek,
O něž Milek stužky ovinul,
Zřítí posléz skrz ten živlů zmatek,*

*Schápám se a makám za ní jdoucí,
Než jen vůni, v niž se rozplynul,
Zanechal ten obraz běloskvoucí.*

135.

*Ted' bych sobě křídel Dedalových
K letům nadvětrným vinšoval,
Aniž bych se skusit' strachoval,
S Faetonem stezek nebe nových;*

*Z hvězdy ku hvězdě bych na ohňových
S Eliášem koních putoval,
Ode Hladoleta vesloval
K slunci na perutech Blanchardových:*

*Až bych došel cíle svého jezdu:
Kde byt zvolí v říšech blažených?
Kterou zatmí příchodem svým hvězdu?*

*Aneb jestli výše ještě vkročí,
Kolik hvězd se nově stvořených
Vůkol ní, co vůkol slunce točí?*

136.

*Plyňte, časy, o plyň k oustí řeka
mého věku mladého,
Nezávid' mi zisku blahého,
který na mne v budoucnosti čeká;*

*Život břímě, smrt je tužbě vděka,
Koj zem nízka srdce jiného,
Mne ať rok se ve dne krátkého
Dobu, a den v okamžení stěká:*

*Mně v cíl vetknul osud do výsosti,
Avšak ona vtisla pečeti
V každý důvod nesmrtnosti;*

*Jen to chtěl bych ještě věděti:
Zda, když Parka jednou vlákno přetne,
Sám jen duch tam, či i srdce vzletne.*

137.

*O by s hvězd těch miloskvoucích zletěl
Anjel jeden ke mně se zprávou,
Zdali někdy ještě laskavou ,
Tváří na mne sklání dolů zřetel?*

*Ten by řekl, zda i v říši netěl
Láska duši hřeje plesavou,
Zda i tam ji písňě zábavou
Slavík a noc stříbrem kojí světel?*

*Zdali na mne myslí ještě časem
I tam, kde se Seraf pobožný
kráse její plným diví hlasem?*

*Tudíž by slast i mé zdvihla týmě
K vám, o kraje, kde prst všemožný
Světy seje jako rolník símě.*

138.

*Z prostřed vln se šumně nad Dunajem
Směje ostroveček blažený,
Jménem panny svaté křestěný,
O závodby mohl jíti s rájem;*

*Houště křovin věnec pletou krajem,
V nichž si slavík zpívá nadšený,
Podál Bachus leží šálený,
Milostky se procházejí hájem:*

*Eldorado, Tibur, Olymp jasný
Netěšil tak svojich ctitelů,
Jak mne blaží Patmos tento krásný.*

*Zde se tytýž oku mému jeví
Ona v spolku Muz a Anjelů,
Zde mé rány zpěv a slza , leví.*

139.

*Lampa bledne, oknem ticha leje
Luna v plné světlo proměně,
Stolík nechám, patřím zmateně,
Lampa bledne a šum kýsi věje;*

*Kyna rukou proti mně se chvěje
Stín co anjel s křídly na stěně;
Kdo to? ptám se z okna schýleně,
Původ stínu v zahrádce být' mněje:*

*Ticho v sadě, ticho v světnici,
Oko opět na úkazu visí
Blíže nutím nohy bojící*

*Strach mne zmráčí, radost vzkřísí,
Klesnu omdlen v blízkou stolicí:
Kdo to, ha kdo, ty si, Míno, ty si? –*

140.

*Od té doby, v kterou do mne vyšší,
Život zřením svým vdechnula,
Duše vazby těla vyzula,
Jsoucí Bohu nežli lidem bližší;*

*Vnitřek můj i hluk je světa tišší
Země s kouzly svými usnula,
Ba i láska láskou minula,
Jako sluncem hasne hvězda nižší:*

*Pakli přece válku strojí zrádný
Milek proti srdce tichosti,
Činím jako Moskvan nepřevládny;*

*Nepříteli svému ku posměchu,
Abych ještě chránil volnosti,
Hlavně házím na svou vlastní střechu.*

141.

*Často snad jen nářkem zniš a lkáním,
Ty mé novostrunné varyto,
Ač se, co v mých nádržích ukryto,
Pilně jiným vytajiti chráním;*

*Nebo srdce dlouhých roků dbáním
Od ran starých není obmyto,
I když jizva mizí tudyto,
Jinde zniká s větším sužováním:*

*Květež tedy, hlaholové mladí,
Byť svět i lál vaší žalobě,
Co sem ztratil, on mi nenahradí:*

*Potom když ji, zbaven všeho trudu,
V ohvězděné uzřím podobě,
Slast a rozkoš věčně pěti budu.*

142.

*Osamělý na života hladkém
Chlumu stojím, kam již nevěda,
Vůkol nohou propast škaredá,
Ani k předu ani nelze zpátkem;*

*Rozloučiv se s nízkým světa zmatkem,
Včasně žlaby zvyků probředa,
Teď se s nimi zpurné nehledá*

*Srdce novým spřáteliti sňatkem:
Vytvární, octnut v boje věčné,
Tu sám s sebou, onde se světem,
Na výsosti této nebezpečné?*

*Větrů vztek by k pádu mohl vesti,
Ruka se však vroucím podnětem
Ještě jedné drží ratolesti.*

143.

*Černá noc se nad mnou rozkřídčila,
Losů hněvy ještě nekrotnou,
Šíříc bouři strachem těhotnou,
By mi všecky nebes hvězdy skryla;*

*Kde jest ruka, jenž by sprovodila
Mne skrz cestu tuto mráкотnou,
Jenž by v mého věku lichotnou
Číši ještě nektar jednou lila?*

*O ty, kterou v tiché tužbě vzývám,
(Zemské jméno ti již nesluší)
Dejž moc, kdy boj v pokušení mívám;*

*Snížíš-li ty na mne zření krotká,
Co jest, jenž mne více zasmuší
Aneb zlého v širém světě potká?*

144.

*Rád bych sem já zemským tvojim světe
Výhost kdykoli dal marnostem,
Abych přešel k oněm radostem,
Kde Ji nyní hvězdy spatřujete.*

*Ale jedna pochyba mne hněte:
Zdali, když tam budu za mostem,
Ona nepoletí k výsostem,
Kde zas vyšší dokonalost kvete?*

*Ode stupně vše se k stupňům vznáší,
Tak je slunce vyšších měsíců
Podruh, jako měsíc země naší.*

*Jestli i tam roky místo mají,
Ach snad ještě mnoho tisíců
Smutných písní zpívati mi dají.*

145.

*V skrytu tichém, kde ji nikdo nezná,
Vůle ušlechtilá působí,
Zřídlu čistému se podobí,
Jenž svět blaží do jeskyně vlezna;*

*Jeho vlahou tu se přelíbezná
Duha, onde louka ozdobí,
Ono plní hroznům nádobí,
V moři zmizí, díků nenalezna:*

*Nebudou snad i mé pominulé
Darmo k hrobu kráčet' šlépěje,
Skutek bude co teď jenom vůle;*

*Byť pak v příštím jaře času dítek,
I jen jedna přešla krůpěje
Mého žití v jiné duše kvítek.*

146.

*Patří vůkol jako žlutnou hole,
Jak již hrubnou města, vesnice,
Kde vál zefyr, dují vichřice,
Ticho, kde se smály zpěvům pole;*

*Bočan spojil, lepší kraje zvolé,
S ušlým od nás sluncem letice,
Kvítí z louk a listí z vinice
Starý nese Dunaj s ledem dole:*

*Nedlouho však smutným bude hněten
Rouchem pohled země blednoucí,
Přijde opět a vše zkrášlí Květen;*

*Mně již ale zašly jara sličná,
Bez ní bude celý budoucí
Život můj jen jeseň ustavičná.*

147.

*Blaze, kdo si jeden čistý, smělý
Oučel, místo mnohých, představí,
V němžby jako v centru měňaví
Paprskové všech dnů žítí tlely;*

*A v něm myslí, cítí, žije celý,
V slasti, v slzách, v přízni, v bezpraví,
Až se šťastně k němu doplaví,
byť i přes bouř, plamen, hrom a střely.*

*Pevné vůli, tužbě ušlechtilé,
Nezrodílné srdce žádosti
Rádo dává nebe dojít cíle;*

*Ač pak i mně slova tato lhala,
Z vítězství není radosti,
Mužně padnout není menší chvála.*

148.

*Pod', o smrti, těchto osíralých,
Sprost' mne strastí těchto žaláře,
Proč dlím ještě klamu nezmaře?
Zem již nemá pro mne bytů stálých;*

*Tam Ji uzřím, v oněch jasných vzdálích,
Kde Ji slaví jaro po jaře,
Kde Ji hvězdy pějí žaltáře,
Kde z ruk božích pije slastí kalich:*

*O tu rozkoš! i cit beze hlasu!
Když tam i já, aspoň zdaleka,
Vzývat' budu kekí cnost a krásu;*

*Bratří, komu dáno žítí snáze,
Ten nech při mém hrobě počeká
A rce: Ten žil jen, by zemřel blaze!*

149.

*Již se s tebou, Muzo rozžehnávám,
Spolkyně mých zpěvů truchlivých,
Již ti lyru z rukou loučivých
Vracím a dík za tvou půjčku vzdávám;.*

*Co sem počal, sice neskonávám,
Plamen hoří v prsích ohnivých,
Aniž časů více příznivých
K ukojení jeho očekávám:*

*Skrej však ty svou uslzenou roušku,
Já chci dále tvrdou potřebu,
Já chci sám již nesti nebe zkoušku;*

*Zpusť jen brzo struny stroje svého
Ještě níže k mému pohřbu,
Pak jej polož na vrch hrobu mého.*

*Ne nemilý někdy muzám zpěvným
Žil sem básníř mladost bývalou,
Nyní mlčí lyra s píšťalou,
Hřebem k stěně přivěšená pevným;*

*Stydí se již lásky hlasem zjevným
Aneb krásy zníti pochvalou,
A vždy víc i strunu ostalou
Život prstem dotrhává hněvným:*

*Komu svět a lehká přeje HEBE,
Nechať růžemi se ovenčí,
Lilie mně usoudilo nebe;*

*TY, co kráčíš zpěvnějšími kraji,
Promeň nástroj, po hře mládenčí,
V harfu a veď z Pindu na Sinai.*

*Šťastnou tedy cestu, básně, jdouce
Neste pozdravení Slovanům,
Všechněm vůkol, zvláště Tatranům
A pak Čechům, jejich dcerky jsouce;*

*Přijdeteli k hoře nebo k louce,
K hloží nebo k vonným břechtanům,
Do vsi aneb k soudným měšťanům,
Stůjte, o svém pánu toto řkouce:*

*Jestli co se podařilo jemu,
Hanba vždycky hnětla outrobu,
Jak to skrovné k cíli takovému;*

*Jestli padl, vyzná bez úžasu:
Padl, avšak rovně Jákobu,
S anjelem se pustiv do zápasu.*